

۲۲ تشرین ثانی ۱۹۱۷

سای : ۲۰

برنجی سنه

کتابخانه

علم ، صنعت و اخلاق دار هفته لی مجموعہ

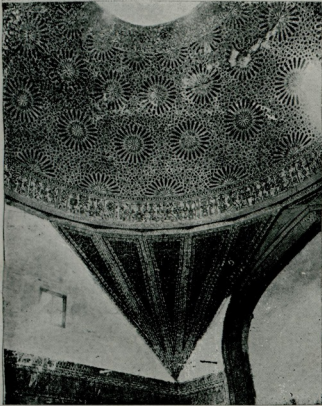
تارىخى صنعت

آناطوليدە سلجوق ابدەلىرى

— كىچىن نىسخەدىن مابەد —

قبارىلەر بىر جۈھىر قىر نازىك اوپولش وى الوانغ بوکا بىش بىزانس جۈھرىنىڭ تەقلىدى نەزىرىيە بائىلىسىدە تىكلىك اوچىشدر . بىزە قاپۇرسە بونلارنىڭ مەشائى دىھا قەدىر وىبال مىرابلىرىنىڭ دىۋارلىرى اوزۇندىمىنا كالاى (تەراقۇتا) دىن مەنۇع بولۇن تىرىشلىك بونلارە ايلان غۇنە خەدىتى كورمىش اولىسى ملحوظدر . قرەملاى مەدرىسەنىڭ مەخلەندە بىر وصف فاروق اولىق اوزۇرە موجود اولان يىكلىك ايسە سىطوح جانييەنىڭ اكتىساب ايشى اولدىنى اھىيت ورسەندىر . آرتق جىرە ، وچەد دىۋارىنىڭ سادەجە بىر كىرىتىشىدىن عبارت اولنلە قاپلور ، كىشىش وىنفرىد بىر جىۋىجە داخلىندە آچىلىور وىبالىك اولىك طرفىسە موشوع ئادىنا بىر ئوع بىيوك لوسە تەشكىل ايدىيور . واقعا ايلرىدە ذى كرى كىچەك اولان سىلطان خاڭك مەخلە قىياسا پوتىشپك پىك عىززانە كورنورسەدە اھىيتىدەنە

علايىە جامى ، بىر سلجوق قىيوسنىڭ دىھا اوزماندە بىللە تامەيت كىب ايشى اولان غۇنەسى ، لك قەدىم والە سادە شەكل وھىيىتى ئىختەندە بىزە كوستىمىكەدەر . بونىڭ نەسل توسع وانكشاف ايشى اولدىنىدە (قرەملاى) مەدرىسەندە تەقىب ابدە بىلورۇز . ١٢٥٠ سەنە مىلادىيە (٦٤٩ سەنە ھىجرىيە) سەندە قرەملاى نامەندە شائىل بىر عائلە افرادىدىن ووزۇراى سلجوقىدەن بىر ئاتىك انشا ايتەرمىش اولدىنى بىر مەدرىسە ، قوتىيەنىڭ لك مەكمل ابدانى مابەندە سايىلە بىلور . بونۇع مابىنى ، سورت ھىمۇيەدە كىشىش بىر حولىنى بونىڭ اطرافىدە بىر رواقك آلتىندە دىخى دوسخانە مۇنداك مەخانەلىرى حاۋى اولورلر . بورادە ايسە مەشتىنى اولەرق حولىنىڭ بىرىنە اوستى قەيلىە سىتور اولان سىرىغە ئىشكىل بىر مەيدان واردىر . بونىڭ مەخلى ايلە (شەكل ٧) بىردە علايىە جامەنىڭكى آرسەندە بىك

شەكل ٨ . — قرەملاى تىرىسەندە واخلى : آسقىلىر دىيىنى موزا قىلارى .

شەكل ٧ . — قوتىيە : قرەملاى مەدرىسەنىڭ بىيوك قىيوسى .

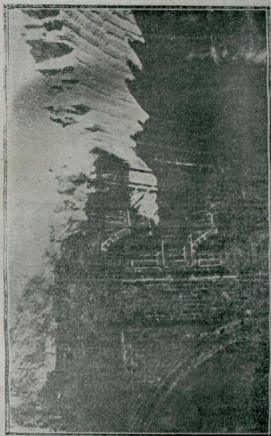
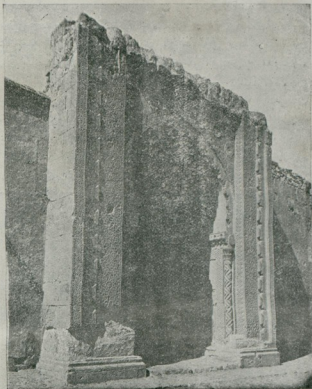
عارى دىكادو : چۈنكى بىنانىڭ كادە اقسام سائرەسەندە سورەيە سولارىيە صادق قللىش اولان بىر سەنەكاراۋۇرئىدە تائىرات ايرابەنىڭ تەقدىر قوتلە اىجراى ھىكم ايشى اولدىنى كوستىمىكەدەر . وقتىلە مەدرىسەنى بىر مەيدان اولنلەدە اولان تىرىلەردن يالڭىز مۇسك تىرىسەى زىمانىزە قەدر ھىماظە اولنە بىلەشدر . بولايە سەتپىلى اوقىرىنا اولوب دوت آقنى اوزۇرىنى سەندە باسقى بىرقەيى حاۋىدركە بوآسقىلاردن ھىرى ، راس شىركارى بىك دىكىرە مەسلى اىكى دىۋارىك ضلع ھىسى اوزۇرئىدە بىرلەش بىش عەدد مىللەندە مەشكىلدو (شەكل ٨) .

اىندى بىزانس اصول مەعارىسەندە موجود مەنىك كروى شىكەندەكى آسقىلىر ھىچ كىسەزجە بىر تەقلىدى كى كورپىن بو تىرتىبە يالڭىز قرەملاى تىرىسەندە تەسادف اولنور قىلىندىم . سورت ھىمۇيەدە سلجوقلر ،

بىيوك بىر مەشائەت موجود ايسەدە بونلاردن اولكىدى دىكىرىك توعما سورت مەشەسى . در . تىرىيات بۇندە دىھا مەيدول اولدىنى كى طرز اىجرا دىخى دىھا اعتناكارە . در . جىرەنىڭ كىر آلتىندەكى نەسى بىر قاچ سىرە استالاقت ايلە املا ايشى ، كىر پروازىنىڭ ئىختەندە كىدا استالاقتىل اولەرق مەنۇع بولان (قونۇل) لىر اوتەكەندە ناخوش بىر تائىر اىچكەدە اولان دىرسىكلى سونىڭكارىك بىرىنە قائم اولش ، وقىو اچىقلىڭىك طرفىسە موشوع بۇرە سىتونلر بورادە دىھا مەقول بىر طرۇزدە قوللانغىدەر . باشقاى ، (قورەت) نەظامەندە و قاعدە ايسە اوچىنچى نەصر مىلادىدىن اعتبارا آسپاى سىفرانىڭ (يونان - روم) دوربىنە مەنسوب نەسب ابدانئە تەسادف اولان شىكەندە . بىر كىر اوست طرفىدە جىسپ چىيوى باشلىرى شىكەندەكى

یقلری ایله کاسا ایدلش ایدی . آجیق وقوبو مائی ونکارک غالب اولدنی لطیف بر آهنگ الوانه مالک بولان بو شایان تقدیر تریدنات مع الاسف ایجه خسار زده اولش ایسه ده حاصل ایدیکي تأثیر حالخارق العاده در؟ نه بروسه ده کی پشیل جامع ، نه ده استانیولده کی شهزاده تره بی اواک بو

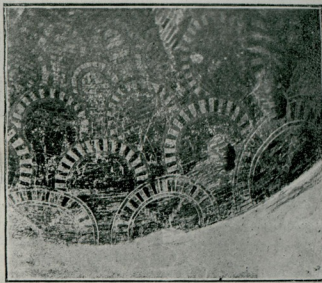
ارمنستان آبداننده نمونه سی مشاهده ایلدیکاری غرولطونوس ایله پرده خارجه طاشقین افق طاشاش طباشندن مرکب اولقی اوزره انشا ایدیلن و trompes نامی آلاک پیچینتیلری اوزرینه مستند عجمکاری طو سولردن آرمالشدردر . اینته (دارالحفاظ) مجاورو (آسوتیه)

شکل ۱۱ — قوئیه ده آسیرچه لی، مدرسه تک بیوک قبوس

شکل ۹ — قوئیه : بر طو سولک تفرعات انشایی می .

خسوسه در قنات ایدمه بیلور . موزائیک اصولی، رسمه بروضوح، بر قوت و مناتات بخش ایدروهر بر رنگه بر رونق تأمین ایلرک کرک ازیئیک و کرک کوناویه اعمالخانه لرینک صکرده ن حصوله کیتیمش اولدیلری کثیرالاولان چینی یارچه لری - کوزلک کیرنه رغماً - بو رونق درجه سته واصل اوله مازلر . لکن دیکر طرفه ده بواسول ، طرز اجراجه و علی الحوصوس بر سطح منحنی و معلا بر قبه ی اورتک لازم کناویه خیل مشکلاتی حائر اولدییچون پک چایوق ترک اولتیش و معماری عثمانیه پک نادر قوللاشدر . سلطان محمد ثانی طرفدن تخرین آرزمان صکره اننا ایدیلن و طویقو سرائی مشتلتاندن

شکل ۱۰ — قوئیه : بر قبه تک تفرعاتی .

تأمینله معروف [*] بر تره تک تفرعات انشایی می (شکل ۹) ده کوسرلشدر که استلاقیقت طرز زنده کی تریدناتک بدایه فصل تشکیل ایش اولدینی بوراده پک اعلا کوربله - بیلور . بواسول هر حاله ابراقی اولوب بالفرض (ورامین) شهرنده موجود (مسجد جمعه) ده عینله مشاهده اولتقدردر . قوئیه ده کاش دیکر بر تره تک طو سولسنگ سطح داخلیتی آراه این (شکل ۱۰) ده طام کیرمه بدلی کی بری اوزرینه پندیرلش بر صرافه افق کرلردن عبارت بر طرز ترتیب واردرک بوده (سبالانو = Spalato) شهرنده کی (دیو قله سین مرقدی دو خاطر ایشدرر [**]).

تره تک داخل کاملاً چینی موزا .

[*] بو عتوان ، آجیق جوارده و برومک خانی داخلنده بولان بر قاج بیژانس خرابه سندن طولای ویرلش و یالکز آورو بایلرجه قوللاشده بوخشدر . بنا ایسه ۱۴۲۱ سنه میلادیه سنده (قره مان اوغلاری) بکارتدن برینک انشا کرده سیدر .

[**] (سبالانو) شهر قدیمی اوجنی عصر میلادی شهادتده

اجرای حکومت ایتش اولان روما امپراطوری (دیو قله سین) ک بوکون خراب اولان سرائی داخلنده اننا اولتشدر . بوندن ایسه سرائک تقدیر جسم اولدینی آکلاشلور . اوراده بر کلیسا واردرک (دیو قله سین) ک مرقدی اشبو کلیسا داخلنده در .

[المترجم]

بولان چیللی کوشک بو خصوصده پک کوزل بر مثال اولان اوزره
کوستریله یلور .
طرزمنده کوره، قونیه ده کاش اولان و میلادک ۱۲۴۲ (و هجره ک ۶۵۰)
کندکجه دهها زیاده اجرای تأثیر اتمکده اولدغنه دلالت ایدر .

شکل ۱۲ — قونیه : صیرچعلی مددسه نك حویله سنده کاش بیوک حجره نك نقرعانی

سنه سنده غیر معلوم بر معمار طرندن انشا اولمش بولان (صیرچعلی مددسه) ده
دخی مشاهده اولغنده در . بونک بیوک قیوسی (شکل ۱۱) کرچه قره طای
قیوسنک شکل و تریینده ایسه ده قیوگری قوسنک، برده جانباً ایکی
هله ایخ طرف دیوارینک وسطنده اوله زق حویله آجیلان بیوک کمر (شکل
۱۲) نمایله ایرانی بر طرزده در . — مابعدی وار —
رمین